

MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỐNG THAM NHŨNG

■ PHÚC NGHIÊM

Tháng 12/2003, Việt Nam đã chính thức ký kết Công ước Quốc tế chống tham nhũng của Liên hợp quốc. Tại kỳ họp thứ 7, Quốc hội khóa XI, Dự thảo Luật phòng, chống tham nhũng đã được các đại biểu hết sức quan tâm trong quá trình thảo luận. Điều đó có nghĩa, tệ nạn tham nhũng và “cuộc chiến” chống tham nhũng đã mang tính toàn cầu, ngày càng trở nên phức tạp và hậu quả khôn lường đối với nền kinh tế đang trên đà tăng trưởng ở Việt Nam.

Hiến pháp 1992 được sửa đổi, bổ sung năm 2001, tại Điều 8 quy định: “Các cơ quan nhà nước, cán bộ, viên chức nhà nước phải tôn trọng nhân dân, tận tụy phục vụ nhân dân, liên hệ chặt chẽ với nhân dân, lắng nghe ý kiến và chịu sự giám sát của nhân dân; kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí và mọi biểu hiện quan liêu, hách dịch, cửa quyền...”

Tham nhũng với tính chất, quy mô và tác động trực tiếp của nó đối với đời sống chính trị, kinh tế và đạo đức xã hội trở thành một loại tội phạm cực kỳ nguy hiểm, đỉnh điểm sự quan tâm của bất cứ quốc gia nào trong khu vực và trên thế giới. Nhiều chính trị gia, nhiều nhà nghiên cứu kinh tế, nghiên cứu tội phạm kinh tế, nghiên cứu đạo đức học, xã hội học, tâm lý học, ... nổi tiếng trên thế giới đều khẳng định rằng, cuộc đấu tranh chống gian lận và tham nhũng không thể giải quyết trong ngày một ngày hai, cực kỳ khó khăn, gian khổ và phức tạp. Để giảm những tổn thất và giành thắng lợi trong cuộc đấu tranh này, cần phải sử dụng có hiệu quả sức mạnh tổng hợp các quá trình phòng ngừa, ngăn chặn, phát hiện và xử lý nghiêm minh các hành vi tham nhũng; trong đó, quá trình phòng ngừa, ngăn chặn các hành vi

tham nhũng có ý nghĩa quyết định mang tính chiến lược.

Trước hết, cần phải tiếp tục sửa đổi, bổ sung, xây dựng và hoàn thiện hệ thống văn bản pháp luật liên quan đến hoạt động phòng, chống tham nhũng.

Đây là điều kiện tiên quyết, quyết định hiệu lực, hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Chúng ta chỉ có thể tin rằng, cuộc đấu tranh chống tham nhũng sẽ bị đẩy lùi khi hình thành hệ thống văn bản pháp luật (Hiến pháp, Bộ luật hình sự, các luật chuyên ngành, Luật chống tham nhũng,...) quy định rõ hành vi phạm tội của một bộ phận cán bộ nắm giữ vai trò lãnh đạo, quản lý và sử dụng ngân sách nhà nước và công quỹ quốc gia từ trung ương đến cơ sở.

Để đáp ứng kịp thời những yêu cầu và đòi hỏi bức thiết của cuộc sống trong xu thế hội nhập và phát triển kinh tế khu vực và thế giới, các văn bản pháp luật được sửa đổi, bổ sung và xây dựng mới phải bảo đảm tính đồng bộ, tính pháp lý chặt chẽ và tính khả thi nhằm giảm tối đa những kẽ hở về luật pháp có thể bị kẻ xấu “lách” luật; đặc biệt là những văn bản pháp luật chuyên ngành quy định về phòng ngừa gian lận và chống tham nhũng như: Pháp lệnh Cán bộ, công chức; Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí; Luật Ngân sách Nhà nước; Luật Kiểm toán Nhà nước; Luật Kế toán; Luật Hải quan; Luật Giám sát; Luật Chế độ tài chính; Luật Khai thuế nhập cá nhân; Luật Khai tài sản công chức hoặc Luật Đạo đức công chức...

Hai là, phải thành lập một tổ chức chống tham nhũng có đủ năng lực chuyên môn, hoạt động độc lập và chỉ tuân theo pháp luật trong quá trình điều tra và xử lý.

Kinh nghiệm thực tiễn của các quốc gia trên thế giới chỉ ra rằng, cuộc đấu tranh chống tham nhũng hoàn toàn khác các cuộc đấu tranh chống các loại tội phạm. Đối tượng của cuộc đấu tranh này là những cán bộ, công chức có chức vụ, quyền hạn trong bộ máy Nhà nước; ngoài việc tăng cường vai trò của các cơ quan chức năng trong việc phòng ngừa, cảnh báo, phát hiện và xử lý tham nhũng, cần thiết phải thành lập một tổ chức chống tham nhũng có đủ năng lực chuyên môn, hoạt động độc lập và chỉ tuân theo pháp luật trong quá trình điều tra và xử lý tham nhũng. Tại kỳ họp thứ 7, Quốc hội khóa XI vừa qua, nhiều đại biểu Quốc hội đã nhất trí chủ trương này với sự tham gia của Thanh tra Chính phủ, Kiểm toán Nhà nước, Bộ Công an, Viện Kiểm sát Nhân dân tối cao và Tòa án Nhân dân tối cao. Một tổ chức chống tham nhũng như vậy phải được chế định bằng những quyền hạn tương xứng với chức năng, nhiệm vụ được giao và phải được áp dụng các biện pháp mạnh theo quy định của pháp luật.

Ba là, phải tăng cường chế độ đào tạo, bồi dưỡng, tuyển dụng, quản lý và sử dụng công chức theo một quy trình chặt chẽ và khoa học; đồng thời, xây dựng chiến lược đào tạo đội ngũ công chức chính quy, hiện đại.

Trong bất cứ một hoạt động nào của đời sống xã hội, con người luôn luôn giữ vai trò chủ thể, quyết định sự tồn tại và phát triển, suy vong và tri trệ của đời sống xã hội. Đã đến lúc, chúng ta cần phải nhìn nhận và đánh giá khách quan trên tinh thần cầu thị về chế độ đào tạo, bồi dưỡng, tuyển dụng, quản lý và sử dụng công chức trong những năm qua; đồng thời, tập trung nghiên cứu, xây dựng chiến lược đào tạo đội ngũ công chức theo hướng chính quy, hiện đại. Ngoài những phẩm chất về bản lĩnh chính trị, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và đạo đức nghề nghiệp; đòi hỏi đội ngũ công chức phải thực sự năng động trong quá trình tổ chức thực hiện nhiệm vụ được giao, sẵn sàng đối mặt với những thách thức quyền lực, với những ham muốn và cám dỗ vật chất; dám nghĩ, dám làm và dám chịu trách nhiệm.

Bốn là, phải kiên trì, kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng và thu hút đông đảo mọi lực lượng xã hội tham gia cuộc đấu tranh này.

Đấu tranh chống tham nhũng là nhằm lập lại trật tự kỷ cương trong quá trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật về chống tham nhũng mới chỉ là điều kiện cần nhưng chưa đủ nếu như không đề cao vai trò người đứng đầu các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp; người đứng đầu tổ chức chống tham nhũng; người đứng đầu các cơ quan, đơn vị, các tổ chức chính trị, các tổ chức xã hội và các tổ chức nghề nghiệp....

Thực tiễn những năm qua, từ hàng nghìn vụ tham nhũng lớn nhỏ được phát hiện và xử lý đã chứng minh rằng, "dân chủ hóa, công khai hóa" các hoạt động của cơ quan, đơn vị; sự giám sát, phát hiện của các lực lượng xã hội thông qua các kênh thông tin khác nhau thực sự có hiệu quả, bảo đảm đúng người, đúng việc, đúng tội và thể hiện sự nghiêm minh của pháp luật.

Hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật cần có những quy định cụ thể về bảo vệ danh dự công chức, bảo vệ người phát hiện, khiếu nại, tố cáo hành vi tham nhũng; giảm thiểu những oan khuất, trừ dập những người phát hiện, tố cáo hành vi tham nhũng trong nội bộ cơ quan, đơn vị.

Năm là, tăng cường quan hệ hợp tác quốc tế trong cuộc đấu tranh chống tham nhũng.

Tham nhũng với những tính chất, phạm vi và quy mô ngày càng đa dạng và phức tạp vượt ra khỏi tầm kiểm soát của mỗi quốc gia. Mỗi quốc gia không thể tự mình chống tham nhũng có hiệu quả nếu như không có sự tăng cường, phối hợp và mở rộng quan hệ quốc tế trong lĩnh vực này. Việc Việt Nam chính thức ký kết Công ước Chống tham nhũng của Liên hợp quốc và xây dựng Luật Phòng chống tham nhũng trên cơ sở Pháp lệnh Chống tham nhũng thể hiện sự quyết tâm của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta đối với cuộc đấu tranh chống tham nhũng. ■